

УДК 81'1'37

КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНЦІЯ ГАЛИЧАН В ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ІВАНА ФРАНКА

Тетяна КОСМЕДА

*Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка,
кафедра мовної та міжкультурної комунікації,
вул. Леся Курбаса, 2, 82100 Дрогобич, Україна
тел.: + 380 (3224) 413324*

Окреслено своєрідність інтерпретації комунікативної компетенції галичан, яку здійснив Іван Франко понад сто років назад, виклавши її у своїх науково-публіцистичних працях та в коментарях до галицько-руських приповідок, які він зібрав і прокоментував. Постулати І. Франка дивовижно співвідносяться із поглядами сучасних науковців. І. Франко впритул підійшов до розуміння концепції ефективного (позитивного) спілкування з огляду на сучасну теорію комунікації.

Ключові слова: теорія комунікації, комунікативна компетенція, інтерпретація, концепція ефективного спілкування.

Поряд із іншими своїми талантами Іван Франко відзначався глибокою прозорливістю вченого і бачив перспективу розвитку тієї науки, до якої він у той чи той момент своєї діяльності був дотичний, зокрема науковець розмірковував і про проблеми лінгвістики, стосовно яких на той час ще не була розроблена відповідна термінологія та й, власне, не існувало відповідних її напрямів. Передусім ідеться про культуру мовлення, стилістику, комунікативну лінгвістику, лінгвістику тексту, лінгвістичну генологію, прагмалінгвістику, дискурслінгвістику, наративну лінгвістику і подібні. Але лише з кінця 80-х років ХХ ст. у вітчизняному і зарубіжному мовознавстві починають переважати інтеграційні тенденції, формується парадигма знання, яка синтезує підходи з різною орієнтацією, що, продовжуючи власний шлях розвитку, формують «поліпарадигмальний», за визначенням О. Кубрякової, статус сучасної лінгвістики [6, с. 228]. Нова, «постгенеративна» парадигма, що її номіновано «інтерпретуючою», відображає передусім синтез когнітивного й комунікативного підходів до мови.

Проте у своїх лінгвістичних студіях І. Франко вже з кінця ХІХ ст. репрезентує саме такий інтегруючий підхід до предмета дослідження, своєрідність його наукових рефлексій і полягає у синтезі підходів щодо інтерпретації відповідних явищ. Зазначене яскраво ілюструє наукова розвідка письменника «*Bel parlar gentil*», або «Вишукане красномовство». У ній дослідник розглянув низку лінгвістичних проблем, актуальність яких у мовознавстві відзначається лише сьогодні. Ідеться зокрема про синкретизм, за визначенням І. Франка, «дуалізм «простого» і «вищого» чи «книжного» стилю», про розмовний стиль мовлення, тобто «товариський, господарський стиль, повний ясності, скромності і простоти...» [9, с. 20]. Як відомо, у сучасній теорії комунікації саме принцип кооперації Г. Грайса фокусує увагу на таких комунікативних подіях, як дружній стиль, дружня бесіда, розмова із такими якостями, як ясність, простота і скромність. Письменник розмірковував про щоденну риторичну, комунікативну практику, комунікативну спроможність селян, їхню комунікативну компетенцію, принципи і закони

комунікації, жанри усного мовлення, мовні дії, наприклад, флірт, суперечку, скаргу і под.; дослідник виокремлює фігуру оповідача, або наратора (порівняймо: «Інтелігент наших часів читає романи і новели, фліртує або диспутує; оповідати він, звичайно, не вміє, окрім хіба зміст прочитаного або смішні анекдоти...» [9, с. 8].

Отже, *мета* цієї наукової розвідки – охарактеризувати погляди І. Франка на деякі проблеми прагматично зорієнтованої комунікативної лінгвістики, зокрема щодо рівня комунікативної компетенції галицьких селян.

У своїй праці «Українська мова в першій половині двадцятого століття (1900–1941): стан і статус» Ю. Шевельов зауважив, що «на Підавстрійській Україні були спроби окремих осіб та цілих груп зробити українську мову мовою щоденного спілкування, чому, звісно, передувало послідовне вживання її серед самої інтелігенції. Відомості про це знаходимо в листах та інших писаннях українців з-під Росії, що відвідали під австрійську Україну» [7, с. 44]. Ю. Шевельов наголосив, що українців зі Східної України захоплювало те, що повсякденна «мова вчених галицьких кіл» була українською, хоча й такою, що зазнала значного впливу польської мови. Учений навів цитату з листа П. Грабовського до І. Франка, де названий письменник висловлює здивування щодо факту використання української мови у повсякденному побуті, при цьому він зауважив, що «у нас по Україні багатько є таких, що пишуть по-українському, а балакають по-московськи» [7, с. 45]. Леся Українка у листі до Осипа Маковоя цілком слушно зауважила: «Не знаю, чим се об'яснити, тільки галичани краще говорять, ніж пишуть, а українці краще пишуть, ніж говорять» [7, с. 45].

Натомість І. Франко критикував якість «живого», повсякденного мовлення галицької інтелігенції, протиставляючи його «вишуканому» мовленню галицьких селян. Він критикував не лише ту відмінність, що простежується у стилях мовлення селян і освічених українців – інтелігенції, але й указував на нездатність освічених людей вести діалоги, будувати розмову, на бідність і скупість їхнього щоденного розмовного мовлення, тобто низький рівень комунікативної компетенції, порівняймо: «Наш новочасний діалог – се гра питань і відповідей, діалог, взорований на новочасних драмах і комедіях, у певній мірі завжди зворушливий, емоціональний і направлений просто «до речі», скупий на слова, безбарвний, практичний, а не поетичний» [9, с. 8].

Загальновідомо, що саме емоційно-психологічний чинник мовлення створює особливу напругу дискурсу. Як бачимо, І. Франко попутно подав зауваги щодо своєрідності українського мовлення, дискурсу як такого, що найбільш послідовно відображає кардіоцентризм. Про емоційність українського національного характеру, а відповідно і високий рівень емоційності української мови переконливо писали відомі філософи минулого і сучасності, зокрема Г. Сковорода, Д. Чижевський, О. Кульчицький та ін. Як відомо, кардіоцентризм виражається вже в українському фольклорі, давніх поетичних текстах. Очевидно, І. Франко міг би вступити у дискусію з сучасними видатними мовознавцями щодо специфіки вираження зазначеної ознаки в українській мові, оскільки, наприклад, А. Вежицька наголошує на високій емоційності, «високій температурі» російського мовлення, російських текстів, дискурсу, стверджуючи, що «вона вища, ніж у текстів англійських, і вища, ніж в текстах інших слов'янських мов» [2, с. 55]. Проте загальновідомо, що в мовленні українців актуалізується концепт серця, філософії і культури серця, що слушно вважають основою української ментальності і що не може з огляду на це не відобразитися в мовленні українців. Про це й пише І. Франко у статті «Bel parlar gentil».

Мовлення людини, зокрема її мовна і комунікативна компетенція, мовний смак формуються на основі багатьох чинників. Серед них не останнє місце посідає специфіка мовного оточення, тобто того мовного співтовариства, у якому перебуває мовець у процесі щоденного спілкування. Кожне конкретне мовне середовище, зазвичай, виробляє свої мовні стереотипи, штампи, кліше, що функціонують у конкретному дискурсі.

Нагадаємо, що дискурс тлумачать як складне лінгвістичне явище, що виникає на підставі упорядкування випадкового, пов'язаного з індивідумом чи групою індивідумів мовлення, та стабільного, усталеного, пов'язаного із традицією, історією, ментальністю, виробленими стереотипами. Дискурс – це явище, що інтегрує складні зв'язки між мовою, способом мислення і чинниками інтерпретації.

Термін дискурс, що був уведений в обіг в епоху посмодернізму, спочатку сприймали здебільшого як філософське поняття, порівняймо: дискурс – це «вербально-артикульована форма об'єктивації змісту свідомості, що (форма) керується панівним у тій чи тій соціокультурній традиції типом раціональності» [8, с. 174]. Дискурс кваліфікують як своєрідний відбиток дійсності, що її переосмислила конкретна особа чи цілий соціум із конкретною метою відповідно до комунікативної ситуації. Класичним стало визначення дискурсу як тексту, зануреного у життя (Н. Арутюнова). Власне про дискурс і говорив І. Франко, коли наголошував, що «стикаючись з селянином, наш інтелігент аж надто часто приходить у таке положення, що мусить відчутти глибоку різницю між тим способом ведення розмови, до якого привчила його школа та важкий новочасний розвій громадського і економічного життя, і тим способом, якого держиться мужик. Усе се відчуваємо не раз, але нікому не приходить у голову застановитися ближче над секретом того мужицького діалогу, над тим, що різнить його від нашого» [9, с. 8].

Усталено сьогодні є думка й про те, що на мовну практику пересічних людей, звичайно, найбільший вплив має неординарний спосіб думання і манера мовлення та мовної поведінки освічених людей, національної еліти. І. Франко ж уважав, що своєрідність національного мовлення, його специфіка найпослідовніше віддзеркалюється у мовленні простих українців, селян, а українська еліта повинна запозичити з їх щоденної риторики елементи її стратегії і тактики, її тональність і подібне – «застановити ближче над секретом того мужицького діалогу, над тим, що різнить його від нашого» [9, с. 8]. Вказував І. Франко на те, що селяни добре володіють розмаїттям комунікативних жанрів, дій, відповідною комунікативною тональністю, порівняймо: «... мужицька розмова знає також драматичу форму, короткі питання і короткі відповіді... Але се у нього не товариська розмова, але вислів афекту, гніву або якоїсь практичної потреби (куди веде дорога, де живе той а той), коли поминути чисто традиційні церемоніальні питання й відповіді при стрічі, прощанні, вході в чужу хату і т. і. (йдеться про фатичну комунікацію. – Т. К.)» [9, с. 8]. Письменник наголошував, що мовлення освічених людей є незрозумілим для селян: «... у спокійній товариській розмові мужики не люблять питань і відповідей і дивляться кривим оком на інтелігента, який би навіть у найліпшій волі захотів вести з ними розмову таким привичним для себе, а не привичним для них способом...», порівняймо також типові вислови селян, що їх наводить І. Франко: «*Най би говорив так, як люди, а то все чогось допитується!*» [9, с. 8]. Як бачимо, простежується дихотомія «свій» – «чужий», що ґрунтується

на несрийнятті відповідної форми мовлення освічених людей. Отже, йдеться про два типи соціолектів – мовлення інтелігенції і мовлення простих селян. Симпатії І. Франка однозначно скеровані на мовлення селян, що його він і називає «вишуканим», порівняймо: «Певно, не всі однаково говорять, але я певний, що кождий, хто ближче стикається з селянами, пригадує собі не одного такого, у кого слова плили, як медова річка, овіяні дивним чаром здорової, чистої індивідуальності, і лягали в душу, як запашні квіти...» [9, с. 9]. У цьому контексті йдеться не лише про ідіостиль селян, але й про поняття мовної особистості.

Характеризуючи своєрідність комунікації, І. Франко виокремив таку важливу ознаку, типову для мовлення селян, як *oratio obliqua*, або непряма комунікація. Непрямий (небуквальний) комунікативний акт характеризується тим, що у процесі його реалізації простежується протистояння ілокутивних сил: та ілокутивна сила, що характерна для висловлювання і не залежить від контексту використання, зіштовхується з тією ілокутивною силою, що її мовець вкладає саме в це висловлювання, сподіваючись спонукати адресата прийняти і зрозуміти його справжній комунікативний намір. За Дж. Остіном, під ілокутивною силою розуміють значення висловлювання, це, власне, вказівка на те, як варто сприймати висловлювання. Залучення контексту, знання конститутивних правил і прагматичних принципів (передусім принципу кооперації) дає змогу вирахувати імплікатуру смислу – імпліцитний, прихований смисл висловленого.

У монографії В. Дементьєва «Непряма комунікація» в межах теорії непрямої комунікації проаналізовано різні комунікативно-мовленнєві і мовні явища. На матеріалі низки європейських мов зазначений автор будує багатоаспектну модель непрямої комунікації. На думку В. Дементьєва, непряма комунікація – це «комунікація, що ускладнена змістовно, у якій розуміння висловлювання відображає смисли, що не містяться власне у висловлюванні, і вимагає додаткових ітерпретативних зусиль з боку адресата» [4, с. 5]. Іншими словами, непряма комунікація – це імпліцитність як один із засобів трансформації змісту тексту-дискурсу, що зреалізовується через такі стилістичні засоби, як евфемізми, непрямі комунікативні акти, деякі тропи, іронічні висловлювання і подібне. Власне, непрямі комунікативні акти передусім і мав на увазі І. Франко, коли писав: «... вони навіть формально уникають висловлювати які-будь питання. Не скаже: чи цілий тут у вас міст на ріці, а покладе питання в *oratio obliqua*: не знати чи буде цілий міст на ріці. Коли мова про пригоди якогось постороннього чоловіка, а один із розмовників хоче знати, чи присутній тут його кум знався з тим, про кого оповідає, то ніколи не запитає просто: «А ви знали його?» Се була би нечемність. Він скаже своє запитання в іншій формі: «О, та ж ви, певно, з ним ходили і не одно від нього чували» [9, с. 9]. Аналіз комунікативної поведінки, який робить І. Франко, засвідчує, що галицькі селяни у своєму мовленні підсвідомо керуються основними законами комунікації, котрі налаштовані на позитив, зокрема закон дзеркального розвитку спілкування.

Зокрема І. Франко характеризує оповідача-мовця (у сучасній термінології наратора) та спосіб трансформації інформації оповідного характеру. За І. Франком, – це епічний тон, порівняймо: «... мужицька конверзація держиться переважно, типово в *епічнім* тоні. Се не логічне сплітання думок у формі питань і відповідей, се барвиста мозаїка довших або коротших оповідань. Один скаже одно, другий друге, се викликає

у третього якийсь аналогічний спомин і так далі. Зв'язок тих оповідань не раз зовсім випадковий, але зате кожне оповідання звичайно має фактичну основу, отже, оповідач в міру свого таланту передає його так живо і барвисто, як лише може...» [9, с. 9]. Наголошуючи на особливостях непрямой комунікації селян, І. Франко вважав, що саме формулювання імпліцитних смислів, які мають традицію вираження у мовленні селян, є типовою тактикою їхнього спілкування, що її легко сприймає «своє» оточення. Цю комунікацію не сприймають «чужі», інтелігенти, порівняймо: «Слухаючи збоку і мірячи ті оповідання нашим інтелігентним, логічним шаблоном, здається, що маємо тут ряд зовсім ні з чим не зв'язаних деталей, але фантазія розмовників-селян, маючи під собою живий, реальний ґрунт відомих фактів і відносин, заповнює люки і логічні скоки і творить собі суцільний образ того, про що всі, здається, говорять зовсім безладно» [9, с. 9].

Письменник наголошував на необхідності вивчати живе мовлення селян заради дослідження форми комунікації, зауважуючи, що найправдивіше його відтворюють у своїй художній творчості Г. Квітка-Основ'яненко і П. Куліш, коли він «пробував відтворити таку «широку, квітчасту, лицарську, козацьку бесіду» [9, с. 10], а також о. М. Зубрицький, який, на думку І. Франка, «перший у нас звернув увагу на ті зерна культурної історії та народної психології, що котяться день у день у тих сірих безконечних селянських розмовах...» [9, с. 10]. Як уважав письменник, «треба прислухатися до тих широких, не вимушених і на око безпрограмових розмов селянських, у яких, мов у калейдоскопі, переливаються їх щоденні, не раз на око сірі та нецікаві справи...» [9, с. 9]. До основних формальних одиниць прагмалінгвістики відносять сьогодні висловлювання. Саме про цю одиницю і писав, як бачимо, І. Франко.

Схвалюючи загалом ту роботу, яку провів о. М. Зубрицький, щодо запису зразків мовленнєвої практики селян (згадки про рекрутчину, про тяжкі роки, про заселення, одяг і подібне, а також щодо характеристики живих людей, пригод, настроїв, світогляду, етики і подібне), І. Франко все ж зауважив, що «для наукової роботи такі записи поки що не потрібні: се ані етнографія, ані історичні документи...» [9, с. 10]. Письменник убачав користь від зазначених записів для становлення «народної белетристики», наголошуючи, що важливо описати «сам спосіб оповідання» (спосіб комунікації крізь відповідне світобачення, світорозуміння і світосприйняття), «трактування матеріалу» (форми комунікації з огляду на відповідну ментальність).

Характеризуючи записи, які зробив о. М. Зубрицький, І. Франко вказував, що важливо не те, про що говорять реципієнти священика, не теми оповіді, а те, що о. М. Зубрицький характеризує власне стиль мовлення окремих людей, подає штрихи до портрету мовної особистості. Для ілюстрації зауваженого поет наводить записи о. М. Зубрицького, що характеризують дискурс селян, зокрема записане від заможного господаря Феді Цмая про покійного Сліпого Маскала і записи «автобіографічного стилю оповідання Антося Барлицького...» [9, с. 14].

Аналіз мовної практики селян засвідчує, що їхнє мовлення насичене великою кількістю дискурсивних, або структурних слів, що, на слушну думку сучасних науковців, підсилює «емоційну температуру» тексту-дискурсу, виражає необхідну прагматичну інформацію. Як відомо, у дискурсі галицьких селян досить частотними є форми умовного способу, що знову-таки слугує для вираження непрямой комунікації, відповідної модальності, засвідчуючи вишуканість комунікації. Передусім указана

форма слугує для вираження позитивної можливості дії, побажання, виражає бажану необхідність дії, ввічливе або пом'якшене побажання, прохання, що ґрунтується на принципах комунікації, які налаштовують мовців на позитивне спілкування, а це, як доводить І. Франко, і насправді виявляється, властиве для мовлення селян, напевно, більше, ніж для комунікації освічених людей того часу.

Ознака частотного використання вказаних форм також указує на особливості прояву категорії інтимізації, виявлення якої є характерним для комунікативної практики українців. Це на сьогодні довели кілька науковців (Л. Булаховський, Д. Ліхачов, А. Корольова та ін.). Категорію інтимізації [5] розглядають як інтегровану процесуальну дискурс-текстову категорію, що зреалізовує інтенції мовців (адресата і адресанта) та суб'єктивно-оцінну модальність, на основі яких і організується мовленнєвий акт, відповідна мовленнєва дія щодо намірів відтворити ефект емоційно-інтелектуального спілкування. Інтимізація – це, без сумніву, характерна ознака мовлення українців, що виявляється у повсякденній комунікативно-прагматичній спрямованості, тип суб'єктно-адресних відношень, стратегічна ознака комунікації українців, сформована на їхньому ментальному рівні.

Висновок про те, що мовлення галицьких селян є вишуканим, І. Франко зробив і внаслідок аналізу паремій, що їх використовують селяни у повсякденному мовленні. Як відомо, понад 30 років І. Франко збирав галицько-руські приповідки, що найбільше відображають специфіку живого мовлення. Як зауважив письменник, «на вічах і зборах виступали деякі бесідники-селяни, що так і сипали приповідками, мов добрим намистом, і я іноді не встигав записувати всього, що обивалося о мої вуха. Так повстав основний контингент моєї збірки» [10, с. VI]. Дослідник наголосив, що поглиблений аналіз паремій «вводить нас у дух язика, в психологію народу, показує in flagranti процес творення місцевої та історичної традиції, вірувань, поведінок, жартів та ущипливих вигадок...» [10, с. XIX], порівняймо: «*Ай вай мір, багато жовнів: горівки п'ють, гроший не дають*» [3, т. I, с. 27] – це, за визначенням І. Франка, *нарікання* жида-корчмаря, що вживається *жартівливо*, наприклад, у тій ситуації (дискурсі), «коли в хату йде багато гостей».

Цікаво, що у збірник приповідок увійшли паремії, які І. Франко класифікував за специфікою використання у відповідних комунікативних актах, діях, жанрах, наприклад: *побажання* («*Рости велика, а не будь дика*» – «бажають дівчині доброго росту і приязности» [3, т. III, с. 59]), *настанови* («*До роботи не лінуй сі*» – «упімнене лінивому чоловікови» [3, т. III, с. 40]), *схвалення* («*Оте мені річ!*» – «отсе рація, се доказ або рада» [3, т. III, с. 29]), *жарт* («*Не знаєш, що робити? Поплюй в руки!*» – «жартують із такого, що надумується, починаючи роботу» [3, т. III, с. 30]), *насмій* («*Ремісник – завів козу в лабузник*» – «насмій над чоловіком, що видає себе за якогось ремісника» [3, т. III, с. 15]), *каяття* («*Де мій розум був, як я то робив?*» – «каєся чоловік, зробивши якусь дурницю» [3, т. III, с. 53]), *нарікання* («*Робити кажуть, їсти не дають*» – «нарікає наймит на скупу господиню» [3, т. III, с. 32]), *дорікання* («*А то би с робив чужими руками*» – «дорікають лінивому або такому, що любить послуговатися іншими» [3, т. III, с. 28]); «*Обись хтось ни розболів си!*» – «дорікають такому, що їсть багато або робить над силу» [3, т. III, с. 48–49]), *застереження* («*Не вдавай ся в сварку, бо будеш битий*» – «осторога сварливому чоловікови, що з леда якої причини починає сварку з іншими» [3, т. III, с. 81]), *погроза* («*Буде прут у роботі*» – «грозять дитині,

що поб'ють її прутом» [3, т. III, с. 38]), *лайка* («*Рекрутське вухо*» – «лайка до недо-тепного рекрута» [3, т. III, с. 15]), *прокляття* («*А рознерло би ті бік!*» – «прокляте» [3, т. III, с. 51]); «*Бодай тобі горнець розстрілило!*» – «жартливе прокляте» [3, т. III, с. 52]) та інші, за метамовою І. Франка, *мовленнєві формули*.

Подаючи свої коментарі щодо використання паремій у повсякденній комунікації, І. Франко відповідно характеризував не лише стосовно типу комунікативної дії, акта, мовленнєвого жанру, а й пояснив те, кого стосується дискурс, у чиїх вустах він повинен використовуватися, тобто враховано різні комунікативні ролі, ознаки адресата й адресанта мовлення – вік, стать, професія, рід діяльності, ступінь знайомства, родинні стосунки, емоційний стан і подібні, порівняймо: «*Тебе може щий на світі не боло*» – «Коли се сталося. Говорить старший чоловік молодшому» [3, т. III, с. 102]; «*Що де в світі чувати?*» – «Питають стороннього, подорожнього чоловіка» [3, т. III, с. 103]; «*Робити як у пана, їсти як у драба*» – «Жалуєся наймит у багатого а скупого господаря» [3, т. III, с. 32–33]; «*Рознесли мою працю, як пси кости*» – «Жалуєся чоловік на лихих дітей або свояків, що змарнували його добро» [3, т. III, с. 51]; «*Я рано тільки стану, то юж не знаю, чого ся яти*» – «Говорив вїт, обтяжений різними громадськими справами» [3, т. III, с. 12]; «*Давай і сало, коби за ме стало*» – «Говорить лихвар, забираючи у неоплатного довжника його життєві припаси» [3, т. III, с. 78]; «*Рипай дверми, коли ти кажут*» – «Говорять слугі, що спротивляється наказови господаря» [т. III, с. 21]; «*Гіркий твій світ та не солодкий*» – «Говорять нещасливому чоловікові, якому ніщо не ведеться» [3, т. III, с. 94]; «*Милая рана від свого пана*» – «Говорить жінка про любого чоловіка» [3, т. III, с. 11]; «*Вже хіба як руки на груди зложу, то тобі догожу*» – «Говорила нещасна жінка, що не могла догодити своєму примхливому чоловікові. Руки зложити на груди значить умерти» [т. III, с. 63]; «*Дід із Сасова, а вона із засува*» – «Докір жінці, що пізно встала» [3, т. III, с. 80]; «*Порухуй си зуби, ніж мені маєш роки рахувати*» – «Говорить стара баба, яку хтось допитує про те, кілька їй літ» [3, т. III, с. 14]; «*Ти днись роби, я своє вже зробила*» – «Говорила стара свекруха до невістки» [3, т. III, с. 34] та ін.

Розуміючи обов'язковість такого людського типу спілкування, як *автокомунікація*, що важлива передусім для врівноваження психологічного стану людини, І. Франко виокремив і паремії, що їх варто застосовувати в автокомунікації, наприклад: «*Працьвий сі зо світом!*» – «... говорить чоловік сам до себе, що спинився в прикрім положенню» [3, т. III, с. 97]; «*Світ великий, а нема в нім де бути... нема ся де подіти*» – «Говорить безталанний чоловік, якому скрізь на світі тісно» [3, т. III, с. 98].

Дослідник виокремив таку мовленнєву дію, як *зітхання* («*зітханє*»), очевидно, різновид скарги, нарікання, що може бути використаний в автокомунікації, наприклад: «*А мій же ти світоньку бідний!*» – «Зітханє бідного чоловіка» [3, т. III, с. 93]; «*Світе мій гіркий!*» – «Зітханє нещасного чоловіка» [3, т. III, с. 98]; «*Такий мій світ кервавий*» – «Зітханє нещасливий чоловік у тяжкій праці» [3, т. III, с. 101]; «*Гіркий мій світ!*» – «Нарікає нещасний чоловік» [3, т. III, с. 94]. Використання таких мовленнєвих формул допомагає людині подолати стан депресії. За метамовою І. Франка, це називається «*промовляти до почуття*», тобто відображено кардіоцентризм українців, порівняймо: «*До серця му промовив*» – «Промовив не до переконання, а до почуття» [3, т. III, с. 115].

Для українців характерно жартувати не лише над іншими, але й над самим собою, інколи іронізуючи, наприклад: «*Я такий робак, що це й не подумаю, а вже зроблю*» – «Жартував сам із себе нерозважний чоловік» [3, т. III, с. 28]; «*Овва, що ми зробили! Підпалили ми хату, коли я ни маю*» – «Кепкує собі чоловік, що чує себе свобідним, немаючи нічого стратити» [3, т. III, с. 31]. Такі вислови також притаманні автокомунікації.

Серед паремій маємо і характеристики відповідних комунікативних дій, наприклад: «*Захотів ти дати раду гузицній кишці*» – «Про неадекватну пораду» [3, т. III, с. 5]; «*Рушив розумом, як здохле теля хвостом*» – «Говорять про млявий дотеп, недотепного чоловіка» [3, т. III, с. 75]; «*Не рикши му ліпше*» – «Оговорюються, сказавши про когось лихе слово» [3, т. III, с. 15]; «*Сама свиня міх дре, сама й квичит*» – «Говорять про чоловіка, що робить іншому кривду і сам нарікає на свою кривду» [3, т. III, с. 85]; «*Свиня рилом волікла і "добридень" не рекла*» – «Говорять про понуро-го, похиленого чоловіка, що, йдучи попри іншого, не відповідає на його привитане» [3, т. III, с. 86]; «*Як мають сказати свиня, то кауть: «Шіную день святий, соньничко ясне, образи свьіті, коси дівочі, кавальйрський стан, тай вас яко чесних, таже пробачыйте свиня*»» – «Кепкують із надмірної церемоніальності при виголошуванню неприличних слів» [3, т. III, с. 87] та ін.

Паремії фіксують рекомендації щодо комунікативних ходів, тобто виконання мовцем комунікативних функцій, що обмежені попередніми чи наступними ходами інших учасників розмови, наприклад: «*Ци ти при повнім розумі?*» – «Зупиняють чоловіка, який починає говорити щось неправдоподібне, мов божевільний» [3, т. III, с. 56]; «*Ні за-що в свьіті*» – «Не зроблю. Найсильніше заперечене» [3, т. III, с. 97]; «*Добрі ми за тобою серденько не пукне*» – «Вислов жалю при розставаню дівчини з парубком» [3, т. III, с. 115]; «*Руки би му ся свьятили*» – «Благословлять такого, що побив когось по справедливості, прим., діти вітця» [3, т. III, с. 69]; «*Не все сі то робить, що сі говорит*» – коментар: «Говорять, коли хтось грозить комусь» [3, т. III, с. 30]; «*Не роби так, бо гріх. – Е, гріх у міх, а спасеніє в торбу, а хто буде на перешкоді, того в морду*» – «Вимовляється від закиду, що гріх щось робити» [3, т. III, с. 30]; «*Я ріс, та все в ніс*» – «Огризається чоловік, із якого кепкують, що має великий ніс» [3, т. III, с. 60]; «*Ти чий? – Я сам свій, а ти мій дурень*» – «Питане: ти чий? Містить в собі певну зневагу, бо основане на панщизняних традиціях, що кождий селянин був власністю якогось пана» [3, т. III, с. 92].

Деякі з таких комунікативних ходів І. Франко називав формулами, наголошуючи на тому, що ці вирази є найбільш усталеними, штампами, порівняймо: «*Щезай сатано!*» – «Формула відвертання» [3, т. III, с. 80].

Цікаво, що серед паремій, які зібрав І. Франко, є й репрезентанти рекламного дискурсу, наприклад: «*– А що, свату, добра мазь? – Добра, добра йно пиріг мачый*» – «Жартував продавець, захвалюючи свій товар» [3, т. III, с. 81].

У паремійному фонді галичан І. Франко виокремив прислів'я, що містять інформацію про значущість комунікативного уміння («*Який розум, така й бесіда*» – «По бесіді цінять розум чоловіка» [3, т. III, с. 56]), необхідність володіти не лише мовною, але й комунікативною компетенцією, мовленнєвою поведінкою, порівняймо: «*Коли знаєш руську мову, то знай же й політику*» – «Під політикою тут розуміється спосіб чемного поводження з людьми» [3, т. III, с. 74]; «*Хто сі руського язика встидає, той*

благословенства од Бога ніколи не має» – «Афоризм книжкового походження» [3, т. III, с. 74] та ін.

Окрім того, у пареміях містяться конкретні правила мовленнєвої поведінки, у яких відображена українська ментальність, порівняймо: «*Росте, коби здорове*» – коментар: «Говорить мати про свою дитину. «Коби здорове» – звичайна примівка матірньої або взагалі людської ласкавості» [3, т. III, с. 59], національна специфіка, порівняймо: «*Русин найміцніший у груди, а жид у пійти*» – «Бо Русин і взимі носить груди під обшивкою розтворені, а жид і взимі виходить на вулицю в патинках з голими п'ятами» [3, т. III, с. 73]; «*Русин – пізний Іван*» – «До всякого діла Русин забираєся пізно» [3, т. III, с. 73]; «*Твердий Русин... як ...*» – «Мова про руську впертість і неподатливість» [3, т. III, с. 73]; «*Русин твердий корінь*» – «Стара приповідка про тривкість руського населення у засиджених місцях» [3, т. III, с. 73].

Є у пареміях і вказівки на невербальні чинники сприйняття чи несприйняття людини, комунікації із нею, порівняймо: «*Рудий як пес*» – «Про рудого чоловіка. Руде волосся у нашого народу, будить антипатію, у деяких иших, пр. У Німців і у старих германців, уважається знаком краси» [3, т. III, с. 62].

Окремі поради стосуються, наприклад, ситуації прийому гостей, порівняймо: «*Наша річ просити, ваша річ не йти*» – «Особливе правило приличности при запросинах на празник» [3, т. III, с. 27]; «*Ради єсьмо як світови*» – «Говорять про жаданих, любих гостей» [3, т. III, с. 5]; «*Сідай свату на лопату, повизу тя поза хату*» – «Жартлива промова до свата, якого випрошують із занадто довго гостини» [3, т. III, с. 81]; «*Свої в кут, як гості сут*» – «В присутности гостей найблизша родина і челядь господаря усуваєся на бік» [3, т. III, с. 92]; «*Своя хата, своя правда, а комірщина гірка*» – «Господар має більше права у своїй хаті, як комірник у чужій» [3, т. III, с. 92] та ін.

У деяких пареміях маємо засудження негативної комунікації, комунікативної поведінки: «*Коби то лиш вуши розказували, а то й гниди*» – «Кепкують із такого, що берєся розказувати, не маючи до того ніякого уповажнення» [3, т. III, с. 50]; «*З тобов розмова, як вітром полова*» – «Говорять до чоловіка, що звик перескакувати з предмета на предмет, із яким задля того годі дійти до порозуміння» [3, т. III, с. 50]; «*Розмова, як гуся з пацятком*» – «Кепкують із розмови двох дурних людей» [3, т. III, с. 51]; «*Розмова, як з кобилов у болоті*» – «Кобила, застрявши у болоті, не слухає ніяких доказів і не може рушитися з місця» [3, т. III, с. 51]; «*Рукавом ніс утирає*» – «Кепкують із простака, що не знає товариських форм» [3, т. III, с. 72]; «*Вискочив як Сень з колонень*» – «Вихопився з якимось словом або учинком не в пору» [3, т. III, с. 113] або схвалення позитивної: «*Стаю до розмови з кождим*» – «Потрафлю з кождим розмовитися» [3, т. III, с. 51]; «*Та ся розмовляє, як гуска водою*» – «Гуси, впливаючи на воду, бувають звичайно дуже веселі і хлюпочуться у воді» [3, т. III, с. 51], реакція на сприйняття комунікації: «*Я розумію, що куди йде*» – «Із невизначних натяків чоловік вирозуміє, про що мова» [3, т. III, с. 57].

Низка паремій слугує для характеристики мовця щодо його комунікативного вміння, рідше позитивного, наприклад: «*Перше був Саламон один мудрий, а тепер десять на печи*» – «Кепкують із таких, що, сидячи на печи, вигадують усякі дотепи» [3, т. III, с. 77]; «*В беззубий рот добре пальці пхати*» – «Бо не вкусить» [3, т. III, с. 60], частіше негативного, порівняймо: «*Роуміси, як свиня на перци*» – «Про чоловіка, що говорить про таке, на чім не розуміється зовсім» [3, т. III, с. 57]; «*Великий рот у вола,*

а говорити не може» – «Бо не має дару мови. Говорять про чоловіка з великим ротом і дурною головою» [3, т. III, с. 60], «*Е, ти свиня-господар*» – «Говорять про брехливого, несловного чоловіка» [3, т. III, с. 84]; «*Розказуй селянам, бо міщани самі теє знають*» – «Говорять такому, що розводить теревені, спекулюючи на наївність слухачів» [3, т. III, с. 112]; «*Казав Сенека: стій свине з далека і потакуй*» – «Правило житевої мудрости, вложено в уста римського філософа Сенеки. Говорять такому, що любить кожному перечити і забирати голос в чужих для нього справах» [3, т. III, с. 112]; «*Вирвав сі як Сень з конопель*» – «Говорять про чоловіка, що нагло виривається з якоюсь неладною промовою або порадою» [3, т. III, с. 112].

Чимало паремій засуджує такий вид негативної комунікації, як *сварка*, при цьому йдеться про її різновиди, характер протікання, деякі ознаки, наприклад: «*Нема що робити, треба ся сварити*» – «Говорять про сварку, що зчиняється з марної причини» [3, т. III, с. 80]; «*Не сvari ся дідьку за чужу бідку*» – «Не починай сварки за діло, яке тебе не обходить» [3, т. III, с. 80]; «*– Сварім ся, бабуню! – Та за що, синочку? Та сварім ся, стара трупице! – А ти собачий сину, чого хочеш? – Дякую, бабуню, вже-смо ся посварили*» – «Анекдота про імпровізовану сварку за ніщо» [3, т. III, с. 80]; «*Сварім ся, діду, за чужу бідку*» – «Говорять про безпредметову сварку» [3, т. III, с. 80]; «*Сварять ся, аж стіни тріщать*» – «Про завзяту, голосну сварку» [3, т. III, с. 80]; «*Від сварки до бійки – руков подати*» – «Від сварки дуже легко дійти до бійки» [3, т. III, с. 81]; «*В сварці один другого не цілює, лиш малює*» – «В сварці один не щадить чести другого, не підхлібляє, але ганьбить» [3, т. III, с. 81].

Засуджують у пареміях такі негативні явища комунікації, як *плітки й чутки*: «*Випусти як мак, вросте як кулак*» – «Про плітку або новину, що, ширячися між людьми, із дрібниці виростає до великого розміру» [3, т. III, с. 59]; «*Всюди піде, двері замкне, а лелюдям рота не замкне*» – «Говорять, коли люди пустять якусь плітку, яку годі захищати» [3, т. III, с. 60]; «*Пішло то по селі як би в дзвони вдарив*» – «Говорять про наглу чутку, що розійшлася по селі» [3, т. III, с. 111]; «*Посварилисмо сі та й сі перепросимо*» – «Сварка вийшла за таке діло, на яким можна погодитися» [3, т. III, с. 80]; «*Таку сварку почив, жиби був дим ни сів на хату*» – «Говорять про голосну, верескливу сварку» [3, т. III, с. 81] та *людей, що її спричиняють* («*А сварив бис сі з сорочков*» – «Говорять сварливому чоловікові. Сорочка найблизша до тіла» [3, т. III, с. 80]; «*Дай Боже вам посваритись, а нам пдивитись*» – «Жартують під сварливих людей» [3, т. III, с. 80]; «*У перед сварили сі, а тепер цілюють сі*» – «Говорять про людей, яких сварливий настрій переміняється скоро в згідливий» [3, т. III, с. 80]; «*Я найму кого, аби сі з тобов на шихти сварив*» – «Говорив сусід до сусіда, з яким не міг досваритися до ніякого кінця. Шихта в Бориславі значить дванадцятигодинна робота» [3, т. III, с. 80]; «*Я сі з тобов не годен висварити*» – «Говорять про язикатого, сварливого чоловіка, з яким годі дійти до кінця в сварці» [3, т. III, с. 80]).

Мовчання – золото, слово – срібло. Ця народна мудрість має широку варіативність у пареміях, де засуджується балакучість, порівняймо: «*Де велика рада, там рідкий борщ*» – «З багато слів і промов мала користь» [3, т. III, с. 6]; «*Рада велика, а робота мала*» – «За великим балаканем ніколи робити» [3, т. III, с. 6]; «*Не вдержит сі, як в решеті вода*» – «Про балакучого чоловіка, у якого не держиться ніяка тайна» [3, т. III, с. 16]; «*А то ти рот не стане, що вола*» – «Говорять про балакучого чоловіка» [3, т. III, с. 60]; «*Рот му сі не запира*» – «Говорять про невгавучого балакуна»

[3, т. III, с. 61]; «*Рот му ходит як коливорот*» – «Говорять про балакучого чоловіка» [3, т. III, с. 61]; «*Рот як вітряк*» – «Говорять про невгамовного балакуна» [3, т. III, с. 61]), хоча й мовчання не завжди вважається доброю ознакою в комунікації, порівняймо: «*Ані до ради, ані до звади*» – «Говорять про мовчазного, невимовного чоловіка» [3, т. III, с. 6].

Вишуканість спілкування характеризують і наявні в мовленні галичан *табу чи евфемізми*, про своєрідність використання яких у відповідних ситуаціях розмірковує І. Франко: «*Анцихрист го знає*» – *сердито замість: я не знаю*» [3, т. I, с. 33]; «*Антипко в нім сидить*» – *Антипко – в значенні злого духа* [3, т. I, с. 32] і подібні, а також *евфемізми*, що їх дослідник репрезентує, використовуючи відповідну метамову і виокремлюючи таку ознаку вишуканого красномовства, як його *делікатність*, порівняймо: «*Ти такий розумний, як Михась дурний*» – «Говорять делікатно, замість: ти дурень» [3, т. III, с. 58]. Таких паремій чимало: «*Пишов паки годувати*» – «Втопився» [3, т. III, с. 9–10]; «*Мусиш рано встати, аби мене спіймати*» – «Образово: мусиш бути далеко розумніший, щоб одурити мене» [3, т. III, с. 11]; «*Не буде раст топтати*» – «Раст – українська форма ряст, мурава. Ряст топтати – ходити по землі. Мова про чоловіка, якому близько до смерті» [3, т. III, с. 13]; «*Не будь тим, що риє*» – «Не будь свинею» [3, т. III, с. 21]; «*Роги мужови причепити*» – «Говорять про невірну жінку» [3, т. III, с. 23]; «*В нашім роді таке сі не находит*» – «Говорять про злочини або якісь погані діла» [3, т. III, с. 23]; «*Родом кури чубаті*» – «Деякі моральні або фізичні хиби родичів переходять дуже часто на дітей» [3, т. III, с. 23]; «*Йму роки коминами йдут*» – «Говорять про наймита, що змінює часто службу» [3, т. III, с. 26]; «*Роком день стає*» – «Говорить чоловік, якому дуже тяжко або нудно жити» [3, т. III, с. 26–27]; «*Що не до речі, не клаім до печі*» – «Говорять про щось недоладне, що не йде до діла» [3, т. III, с. 28]; «*А робив бис грудьми!*» – «Прокляте. Робити грудьми – важко дихати» [3, т. III, с. 28]; «*На горло робити*» – «Мова про п'яницю, що пропиває все, що заробив» [3, т. III, с. 30]; «*Розумний, як Беркова ярмурка*» – «Говорять про хитро-мудрого дурня» [3, т. III, с. 57]; «*Такий за-розумний, як Фишків кінь*» – «Жартують із простуватого, тупого чоловіка» [3, т. III, с. 58]; «*Вже хіба як руки на груди зложу, то тобі догожу*» – «Говорила нещасна жінка, що не могла догодити своєму примхливому чоловікови. Руки зложити на груди значить умерти» [3, т. III, с. 63]; «*Вкрій ми світа!*» – «Вкороти мені жите, вбий мене» [3, т. III, с. 95]; «*Зігнав го зо-світа*» – «Убив його, замучив» [3, т. III, с. 95]; «*На там той світ сі вибрав*» – «Умер» [3, т. III, с. 96]; «*Розстав сі з тим світом*» – «Умер» [3, т. III, с. 97]; «*Став ми на краю світа*» – «Грозить мойому житю, грозить мені знищенєм» [3, т. III, с. 101] та ін.

Отже, аналізуючи мовлення галицьких селян і схарактеризувавши основні його постулати, І. Франко номінував його «вишуканим». Як видається, «вишуканість» мовлення у розумінні І. Франка збігається передусім із розумінням принципу ввічливості, які сформулював Дж. Остін, що ґрунтується на відповідних максимах – такту, великодушності, схвалення, скромності, згоди, симпатії, та принципу кооперації Г. Грайса, що, відповідно, побудований на таких постулатах, як постулат кількості (висловлювання повинно містити інформації не менше і не більше, ніж того вимагає конкретна ситуація, діалог для досягнення відповідної мети); якості, правдивості (не можна говорити неправдиво і без підстав), релевантності (не варто відхилятися від

теми), способу побудови висловлювання (необхідно уникати незрозумілих висловлювань, що можуть бути неоднозначно потрактовані, треба говорити лаконічно, стисло і бути організованим).

Задовго до Дж. Ліча, Г. Грайса та інших сучасних дослідників теорії комунікації І. Франко підійшов до розуміння концепції ефективного (позитивного) спілкування, що ґрунтуються на відповідних принципах, виокремлених та схарактеризованих сучасними дослідниками. Концепцію «вишуканого» спілкування І. Франко, як бачимо, виклав не лише у праці «*Bel parlar gentil*», але й у коментарях, що супроводжують приповідки і прислів'я, де йдеться про своєрідність мовленнєвої поведінки галичан. Це згаданий принципи *ввічливості* (необхідно звести до мінімуму вираження своїх неввічливих, некоректних переконань), а також принципи *іронії* (свою незгоду чи несприйняття чогось (когось) необхідно висловлювати непрямо, породжуючи відповідну імплікатуру так, щоб це не суперечило принципу ввічливості), *насмішки* (показуючи солідарність з іншими співрозмовниками, підтримуючи їх, можна в окремих випадках говорити те, що, очевидно, неправдиве і неввічливе стосовно слухача), *Полліанни* (необхідно прагнути говорити співрозмовнику приємні слова, інформувати його про майбутні приємні події, радити йому знаходити у всьому негативному щось позитивне, навіювати віру в успіх).

Закони породження та функціонування усіх сфер мовлення – високої, середньої і зниженої – мають загальнолюдську природу, принаймні в межах однієї й тієї ж культури, і тому ці типи словесного спілкування можна віднести до розряду загальномовних універсалій. І. Франко наголосив, що галицькі селяни у межах своєї культурної спільноти пропагують високу («вишукану») культуру комунікації, яка передбачає передусім такі якості, як взаємоповага, прагнення до порозуміння, знання комунікативних традицій, наявність мовленнєвої солідарності, відповідної мовної свідомості та дотримання норм мовленнєвої поведінки.

Галицькі селяни цілком усвідомлювали, що відповідна тональність мовлення є знаком психологічної сумісності мовців, ключем до порозуміння, організації ефективного спілкування, складовою психологічної та мовної поведінки мовців, налаштованої на позитив.

Описуючи особливості вишуканого мовлення галицьких селян, І. Франко акцентував на стратегічних основах їхньої комунікації – намагання впровадити у мовлення як норму модальність, що виражає шанобливе ставлення мовців один до одного, недопущення непорозуміння, що може виразитися у конфліктах – лайці, сварках, скандалах та інших мовленнєвих діях негативного спрямування.

Унаслідок аналізу поглядів І. Франка можна виокремити лінгвістичні та світоглядні чинники, що дають змогу пояснити феномен вишуканої комунікації:

1. Наявність словесно-побутової культури, власної комунікативної норми, «своїх» стратегій і тактик спілкування, підсвідоме знання основних комунікативних принципів, постулатів, законів, правил, що скеровані на стихію мовлення загалом, але розраховані на позитивну комунікацію.

2. Використання мовних засобів, що забезпечують вишукане спілкування. Цей чинник має емоційно-психологічні передумови, що мотивують прийняття / неприйняття відповідних мовних засобів, що і є ключем до сприйняття емоційно-психологічної спільності селян, яка ґрунтується на відповідній модальності спілкування у її

типових формах, значеннєвому відчутті, відповідній стратегії і тактиках, жанровому розмаїтті сфери, що й породжує відповідну синергетику рідної мови.

3. Важіль смислової наповненості відповідних комунікативних формул та своєрідність їх виявлення в дискурсах, що скеровані на різні мовленнєві дії як реалізація семантичної гнучкості та прагматичної спроможності до реалізації множинності смислів, що, впроваджені думкою, відображаються в слові, тексті, дискурсі під час спілкування.

4. Наявність відповідних емоційно-психологічних критеріїв у масовій свідомості селян, що визначають позитивну й ефективну комунікацію.

5. Розуміння соціальної престижності відповідної «вишуканої» тональності спілкування як вияв мовної свідомості і відповідного типу мовленнєвої культури.

Очевидно, викладені у цій науковій розвідці міркування І. Франка та відповідні рефлексії авторки потребують подальшого вивчення в аспекті з'ясування національних особливостей комунікації українців, ролі, прагматичної значущості дискурсивних слів у їхньому мовленні, засобів інтимізації, емоційності мовлення, що створює той «товариський» тон комунікації, «вишукане» красномовство, про які розмірковує І. Франко.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Булаховський Л. А.* Мовні засоби інтимізації в поезії Тараса Шевченка. Інтимізуючі займенники / Л. А. Булаховський // Булаховський Л. А. Вибрані праці : в п'яти т. / Л. А. Булаховський. – К. : Наукова думка, 1977. – Т. 2. – С. 573–593.
2. *Вежбицька А.* Язык. Культура. Познание / А. Вежбицька. – М. : Русские словари, 1997. – 416 с.
3. Галицько-руські приповідки : у 3-х т. / [зібрав, упорядкував і пояснив др. Іван Франко] : 2-ге вид. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2006. – Т. 1. – 832 с.; Т. 2 – 818 с; Т. 3. – 699 с.
4. *Дементьев В. В.* Непрямая коммуникация / В. В. Дементьев. – М. : Гнозис, 2006. – 376 с.
5. *Корольова А. В.* Комунікативно-прагматичний аспект категорії оцінки в інтимізованих текстах / А. В. Корольова // Рідний край. – Вип. 5. – № 2. – 2001. – С. 51–57.
6. *Кубрякова Е. С.* Эволюция лингвистических идей во II половине XX века / Е. С. Кубрякова // Язык и наука конца XX века. – М. : Рос. гуман. ун-т, 1995. – С. 114–238.
7. *Шевельов Ю.* Українська мова в першій половині двадцятого століття (1900–1941) : стан і статус / Ю. Шевельов // Шевельов Ю. Вибрані праці : у 2 кн. Кн. I. Мовознавство / Ю. Тевельов; [упоряд. Л. Масенко]. – К. : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. – С. 26–279.
8. Посмодернизм : [Энциклопедия] / Сост. и науч. ред. А. А. Грицанов, М. А. Можейко]. – Минск : Интерпрессервис, 2001. – 1040 с. – Режим доступу : <http://www.infoliolib.info/>
9. *Франко І.* «Bel parlar gentil» / І. Франко // Франко І. : Збір. творів : у 50-ти т. / І. Франко. – К. : Наукова думка, 1982. – Т. 37. – С. 5–20.

10. *Франко І.* Передмова до першого тому (видання «Галицько-руські народні приповідки») / *І. Франко* // Етнографічний збірник. – Львів, 1905. – Т. XVI. – С. V–XXV.

Стаття надійшла до редколегії 4.01.2011

Прийнята до друку 17.01.2011

COMMUNICATIVE COMPETENCE OF HALICIAN PEOPLE IN IVAN FRANKO'S INTERPRETATION

Tetiana KOSMEDA

*Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University,
Department of language and intercultural communication,
Ivan Franko Street 24, 82100 Drohobych, Ukraine,
tel: +380 (3224) 413324*

The article deals with peculiarity of interpretation of communicative competence of Halician people, which Ivan Franko made one hundred years ago in his scientific works and comments to Halician and Rus proverbs. Postulates of Ivan Franko correlate with points of view of modern scientists. Ivan Franko was almost near to the understanding of conception of effective (positive) communication in the light of modern theory of communication.

Key words: theory of communication, communicative competence, interpretation, conception of effective communication.

КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНЦІЯ ГАЛИЧАН В ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ІВАНА ФРАНКО

Татьяна КОСМЕДА

*Дрогобычский государственный университетский имени Ивана Франко,
кафедра языковой и межкультурной коммуникации,
ул. Леся Курбаса, 2, 82100 Дрогобыч, Украина
тел.: +380 (3224) 413324*

В статье речь идет о своеобразной интерпретации коммуникативной компетенции галичан, которую осуществил Иван Франко более ста лет тому назад, изложив ее сущность в своих научно-популярных трудах и в комментариях к галицко-русским пословицам, которые собрал и прокомментировал писатель. Постулаты И. Франко удивительно соотносятся со взглядами современных ученых. И. Франко впритык подошел к пониманию концепции эффективного (положительного) общения в свете современной теории коммуникации.

Ключевые слова: теория коммуникации, коммуникативная компетенция, интерпретация, концепция эффективного общения.